ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

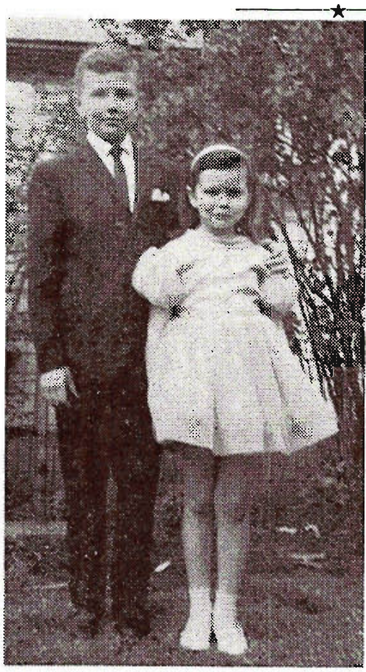
НАША ПОШТА

Таня Фатз з Трентону, Н. Джерзі, пише: Дорога „Веселко"! Я маю вісім з половиною років і ходжу до третьої кляси української школи. Дуже люблю читати „Веселку", а найбільше люблю загадки, які відгадую з моїм братчиком Лесиком. Прошу поміщувати у „Веселці" багато загадок. Посилаю одного доляра на пресовий фонд і свою світлину. Па!

Відповідь Редакції: Дорога Таню! В кожному числі „Веселки" вміщуємо загадки. З наступним роком „Веселка" матиме більше сторінок, тоді зможемо вміщувати більше загадок і інших розваг. Дякуємо за пожертву на пресовий фонд і за фото. Вітай!

★

Петро й Наталя Гнатюки з Кліфтону, Н.Дж., пишуть: Дорога „Веселко"! Ми знайомі з Тобою вже п'ять років. Я читав Тебе моїй сестричці Наталі, коли вона ще не вміла читати. Тепер уже читає сама. Я ходжу до четвертої кляси української школи, а Наталя до першої. Я маю дев'ять років, а моя сестричка сім.

Вже чотири роки ми ходимо колядувати на добродійні цілі, зокрема на бідних українських дітей у Німеччині. Цього року заколядували 70 долярів. Ці гроші ми розділили так: 35 дол. на іконостас у церкві в Кліфтоні, 25 дол. для потребуючих дітей у Німеччині й 10 дол. на передплату „Веселки" для двох бідних дітей у Німеччині. Просимо висилати „Веселку" на адресу цих дітей, що її подав нам о. Васильчук. Ці діти напевно будуть радіти.

Від Редакції: Справді, діти в Німеччині, які отримали допомогу й „Веселку" завдяки Петрові й Наталі Гнатюк, дуже зраділи з цього приводу. Учителька Української Доповняльної Школи в Нойнкірхен Флюйн і Румельн-Кальденгавхен у Німеччині п-ні Марія Гамалій прислала на адресу Петра й Наталі Гнатюк такого листа з підписами школярів:

Ми, діти Української Доповняльної Школи, отримали сто німецьких марок від нашого о. декана Дмитра Васильчука, які Ви надіслали на його руки, як дарунок для дітей у Німеччині. Від о. декана ми довідалися, що Ви заколядували 70 дол. і з того вислали 25 дол. на потребуючих дітей у Німеччині й 10 дол. на передплату „Веселки" для двох дітей у Німеччині. Ми шлемо Вам найщирішу подяку за Ваш великий дарунок. Сердечно бажаємо Вам щастя, здоров'я й многих літ! Ви наші приятелі й просимо — не забувайте за нас!

Лукашевич Ярослава
Лукашевич Тарас
Білузак Стефан
Клемів Михайло
Рибка Богдан
Мазуркевич Клаус
Білузок Клаус
Козак Богдана
Горецкий Ярослав
Горецкий Дмитро

Витрва Люся
Линц Альмa
Тук Юрко
Линц Елізабет
Токан Марія
Стасюк Марія
і Василь
Гамалій Вароника
і Петрусь

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА БАТЬКАМ І ВЧИТЕЛЯМ

На стор. 13-ій вміщено оповіданнячко „Хто виправить Мартусю?" Його ціль навчити дітей ступенювати прикметники й прислівники. Використайте його при навчанні малят рідної мови.

ВЕСЕЛКА THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи П. Холодного

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Published monthly, except June to September Bi-monthly at Jersey City, New Jersey

81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303

Subscription $4.00 per year.

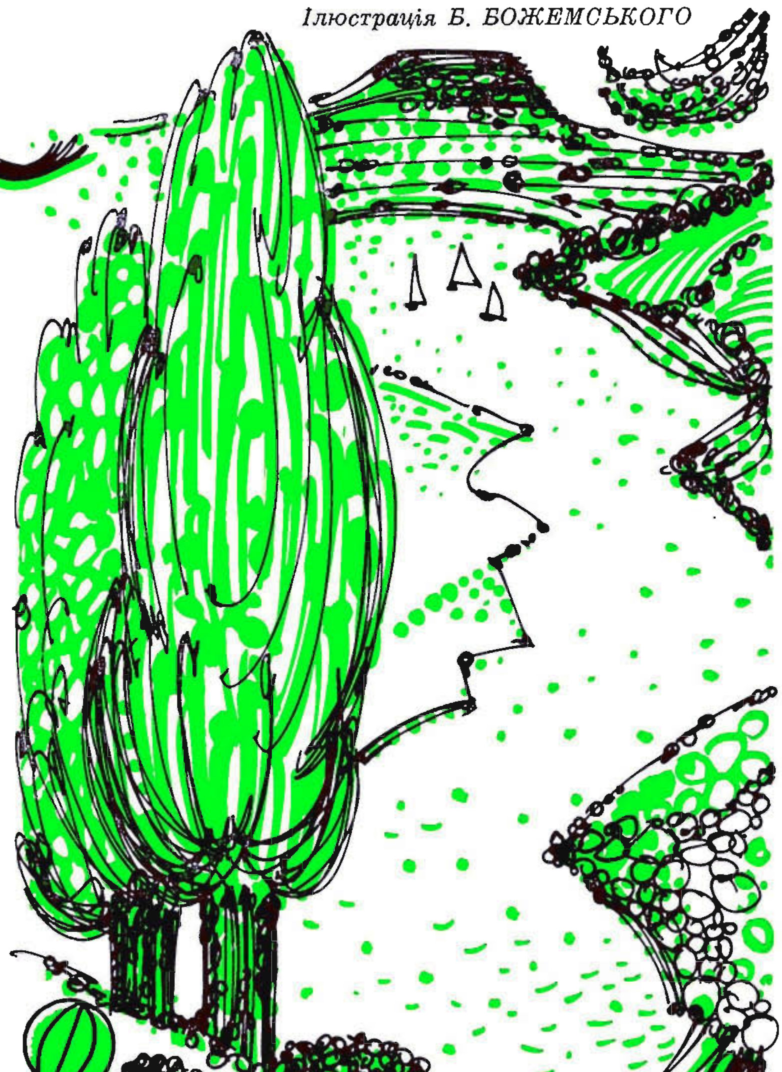
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Л. Гуцалюк — Новак при ватрі

Максим РИЛЬСЬКИЙ

Ілюстрація Б. БОЖЕМСЬКОГО

Річка

Хлюпоче синя річка —
Ой річка, ой ріка!
Юрба нас невеличка,
Зате ж бо гомінка!
І співи тут, і крики,
І радість тут, і сміх.
А вколо, як музики, —
Гуртки пташок дзвінких.
І кожна ж то співає,
І кожна поклика:
„Ой небо, ой безкрає,
Ой річка, ой ріка!"

Он рибки затремтіли,
Пливуть із глибини.
Коли б співать уміли,
Співали б і вони.
А так за них співає
Громадка гомінка:
„Ой небо, ой безкрає,
Ой річка, ой ріка!"

Пояснення: гомінкий (noisy); поклика — скорочена форма — покликає.

ПРИГОДА З ХУСТИНОЮ

Ще ніколи не бувало,
Щоб у нас що пропадало,
А сьогодні рано вранці
Хтось узяв хустину ляльці,
Ту, що смужечка синенька,
А сама уся жовтенька.

Як же сталося це лихо?
Чом сидів наш песик тихо
І не гавкав на чужого? —
Більше ж не було нікого . . .

Лялька плакала, стогнала:
„Ґвалт! Хустиночка пропала!
Ой, шукайте всюди, всюди,
Без хустинки я не буду!"

Але що із того плачу,
Як хустинки я не бачу?
У траві і між кущами —
Скрізь шукали я і мама,
І у скрині аж на споді . . .

Ну, нема, нема та й годі!
Я ще й киценьку питала:
„Може ти когось здибала?"
Киця тільки — мур та мур
Та очима тільки хмур!
А наш песик тільки — гав!
Він нічого не видав.

Ну, здалось, кінець усьому . . .
З лялькою йдемо додому,
Щоб спочити після плачу.
Враз — хустинку нашу бачу!
У сусідньому дворі
На дубочку, угорі,
Шпак сидить собі й шпачиха
І хустинку нашу . . . Лихо!
І дзьобами і ногами
Розтягають між гілками.
Я у крик: „Киша! Ага!"
Та ніщо не помага.

Тут сусіда нагодився
Та як вгору подивився,
То сміявся аж до сліз.
Далі вже дрючка приніс,
Раз махнув, хустинку зняв,
Ляльці і мені віддав.

Ну, вже ж лялечка й зраділа,
Враз хустинку ту наділа,
І побігли ми до хати
Все те мамі розказати:
„Мамо! Мамо, нащо шпак
Скривдив лялечку отак?"

Мама витерла нам очі:
„Бачиш, доню, шпак той хоче
Десь стьожок дістать собі,
Щоб були в його гнізді,
Щоб воно було міцненьке
Для його пташат маленьких.
Замість хусточки отої
Понеси стьожок ось двоє".
Шпак стьожки ті враз забрав,
У гніздо їх повтикав —

Перша стьожечка жовтенька,
Друга, мов бузок, синенька...

Я дивилась і сміялась,
Бож хустинка нам зосталась.

Пояснення-словничок: смуга — stripe, довга, вузька — strape; ґвалт! — крик про рятунок, допомогу — help!; шпак — птиця (starling, wren); киш, киша! — вигук, яким полохають птахів; стьожка — стрічка (ribbon).

МІЙ БІЛОГРИВИЙ КІНЬ

(Ілюстрація Б. Божемського)

Ракети-санки, бігунці-ковзани —
за зиму вже досить набридли вони.

Як літо прийшло, захотілось мені
летіти учвал на коні-гривуні.

Не в полі, на морі ловлю я щодня
мого білогривого хвилю-коня.

Коня не зупиниш: умить! на ходу!
на спинце зелене — сідельце кладу.

Я вершник веселий на хвилі-коні!
І сонечко, й море сміються мені.

Я мчу! Я гарцюю! Аж поки мій кінь
на березі ляже в пісочок і рінь.

Г. Чорнобицька

БОЛИТЬ ЗУБ?

— Олю, чи була ти в дентиста, як я тобі казала?

— Так, була, матусю.

— Ну і як зуб, болить?

— Не знаю, бо дентист лишив його у себе.

Щоб не лишати своїх зубів у дентиста, радимо таки дуже уважно дбати про них — після їжі і перед сном чистити зубною пастою й щіткою, частіше ходити до дентиста та латати завчасу кожну найменшу дірочку.

Чи читали ви вже книжечку „Казка-вигадка смішна про ведмедя-ласуна"? В отій казці

**Ведмідь — бурмило грубий
Доглядає пильно зуби:
До дентиста часто йде,
Чи нема тріщини де.**

**Має щітку, пасту має,
Чисто зуби вимиває,
Бо, як зуби добрі й чисті,
То й солодке можна їсти.**

Прочитайте цю казку і навчіться від ведмедя-ласуна, як свої зуби шанувати-доглядати!

Б.Д.

Марко ВОВЧОК *Ілюстрація Л. ФРЕЛІХА*

ХОВЗЬКА СТЕЖКА

Скорочений переклад з французької мови Софії Наумович

VII

Андрій опинився вперше в чужому домі серед чужих людей. Зовсім не відчував полегші, якої сподівався.

Школа була простора. Будинок мав багато кімнат. Був оточений великим подвір'ям і садом з каштановими алеями. Директор привітав Андрія. У цю хвилину з усіх кляс висипалися роями хлопці і, мов морський прибій, залили ціле подвір'я. Про Андрія, мабуть, усі вже знали, бо зразу ж помітили його у вікні коридору і до нього звернулися з привітальними вигуками, з запитами, з закликами до забави, навіть з погрозами, піднятими кулаками і ґримасами. До вікна підійшов і вчитель-наглядач. Помахом руки він запросив Андрія іти гратися з новими товаришами. Наглядач познайомив Андрія з кількома гуртками школярів і висловив сподівання, що вони скоро подружать.

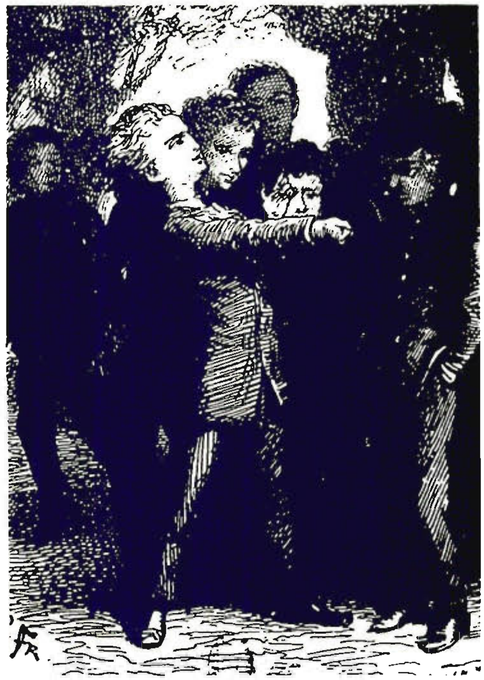
Школярі легко знайомляться, і цей перший день у школі був би напевно залишився гарним спогадом на все Андрієве життя, але в його серці відізвався таємний голос: „Якби вони знали, що ти зробив і який ти нікчемний, вони не прийняли б тебе так сердечно, а відштовхнули б з погордою. Вони ж думають, що ти добрий і щирий!"

Андрій ще раз зрозумів, що докорів сумління ніяк і ніде не можна позбутися. Після цього першого хвилюючого дня в новому світі нічна тиша залягла велику спальню, але Андрій почувався в своєму біленькому ліжечку таким же нещасним, як і в рідному домі. Його журба здавалася тим більшою, що на сусідньому ліжку спав хлопчина і, навіть, сміявся крізь сон. Чого не дав би Андрій, щоб могти так само безтурботно спати!

Другого дня при вході до кляси Андрій зразу ж на порозі натрапив на Жака. Вид Жака нагадав йому рідний дім. Андрій кинувся обіймати Жака і сердечно з ним розцілувався; проте, швидко відійшов від нього, бо зрозумів, що всі радощі й приємності нагадують йому його лихі вчинки — і так буде доти, доки він не спокутує своїх провин.

Жака дуже любили й шанували всі товариші та вчителі. Часто його кликали, щоб розсудив суперечку. Жак не проживав у бурсі коло школи, але приходив з міста. Цю повагу серед друзів Жак здобув своєю шляхетною вдачею і ввічливим відношенням до вчителів. Кожний бажав з ним приятелювати. Тому хлопці дивом дивувалися, коли на дружні слова Жака Андрій майже не відповідав і дуже часто від нього сторонився.

Одного разу оточило Андрія кількоро хлопців, і найбільш бойовий з них (його прозивали „малим Марсом") просто запитав:

— Чому ти сторонишся від Жака? Таж він куди прихильніший до тебе, ніж до нас усіх!

Це несподіване питання так приголомшило Андрія, що він забув язика в роті.

— Я не можу вам відповісти... — ледве видушив із себе.

— Не можеш відповісти? — підхопив злорадісно молодий „божок війни". — Го-го, він не може відповісти!..

Марс підняв угору кулака й підійшов до Андрія.

— А, може, бодай скажеш нам, чому ти не можеш, га?

— Ні, я ніколи не зможу відповісти! — прошептав Андрій, і додав на виправдання своєї відмови: — Я дав слово чести, що буду мовчати.

— Ти дав слово мовчати? — крикнув інший хлопець, якого здивувала ця відповідь. — Значить, Жак зробив щось таке, про що не можна говорити? Невже він боїться, щоб ти чи будь-хто інший не розкрив якоїсь неприємної таємниці?

Бідолашний Андрій ухопився цієї „дошки рятунку". Переляканий, він утратив останки доброї волі й пошани до справедливости.

— Я не можу вам нічого виявити! — відповів облудно. — Ви ж знаєте: коли даси слово...

Ніхто вже більше не допитувався, хлопці відійшли затурбовані, а малий Марс, здавалося, пережив прикре розчарування.

Андрій залишився в своєму кутку і сам собі не вірив, що ось тільки допустився ще одного не-

гідного вчинку. То був ще один упадок на його ховзькій стежці. . .

Була якраз неділя, і Жака не було в школі. Збентеження учнів поширилося на всі кляси. Сміхи й забави припинилися навіть серед найменших. Ім'я Жака вимовлялося пошепки. Жак, що був досі добрим прикладом для всіх, став гидким обманцем — він же ж присвоїв собі пошану і прихильність, на що зовсім не заслуговував! Знеславлення Жака так могутньо вразило простодушних хлопців, що ніхто з них не посмів ні спротивитись, ні недовіряти Андрієві.

То була безсонна ніч не тільки для Андрія. Багато затурбованих хлопців заснуло щойно над ранком.

Жак аж ніяк не сподівався, що любов і приязнь, які його оточували в школі, такі крихкі. Незвичайна мовчанка, з якою зустрівся зразу на порозі школи, дуже його здивувала. Затурбований, запитав, що тут сталося, коли його не було. Його погляд звертався на всі боки, шукаючи розгадки. Однак, ніхто не мав бажання йому відповісти. Жак узяв набік „божка війни" Марса. Знав його щирість, тож домагався вияснення. В цю хвилину надійшов наглядач і наказав іти в клясу, бо дзвінок уже задзвонив. Марс був радий, що таким способом уникнув неприємного завдання.

Андрій вступив у клясу з важким серцем. Це він оббрехав свого найліпшого друга, щоб виплутатися з клопоту. Йому нагадалося, як Жак говорив до малої Улі про дві життьові стежки.

„Якщо я не заверну з хибної стежки на правильну, то пропаду!" — подумав.

Але він не думав про те, як направити кривду, він хотів тільки врятувати себе. Тому з нахабною сміливістю підійшов до кількох товаришів і зобов'язав їх словом чести не казати Жакові, на що натякав він, Андрій. При цьому мав такий зажурений вигляд і говорив з такою удаваною щирістю, що ніхто не сумнівався у правдивості його слів.

Коли настала перерва й Жак опинився на середині подвір'я, він зразу почав домагатися вияснень. Йому відповіли:

— Ти знаєш краще за нас, що ми можемо тобі сказати. Отож, не домагайсь, щоб ми говорили! За свого життя ти вже просив когось дотримати таємниці, тож ми зобов'язані також словом чести не виявляти тобі, в чому справа. Ми дотримуємо слова, і ти нам у цьому не перешкодиш!

— Алеж це якесь безглуздя або непорозуміння! — вигукнув Жак.

— Пояснюй, як собі хочеш! — перекричав його малий Марс, приймаючи, як ніколи досі, ворожу поставу. — Нам це байдуже! Але ми вам забороняємо, пане Жаку, мішатися до наших забав! Між нами й вами все назавжди покінчене!

Жак зблід, мов стіна, але був спокійний і рішучий, як людина, що має чисту совість.

— Я не буду довше принижуватись, — відповів рішуче, — щоб себе боронити! Судді, що не хочуть вислухати підсудного і засуджують його без доказу провини — погані судді! Їх присуд знеславлює їх самих. Я міг би зненавидіти вас за те, що ви раптом стали моїми ворогами, хоч я завжди був для вас добрим приятелем. Але я вас тільки жалію: ви більше нещасні, ніж я, бо від сьогодні ви докорятимете собі за свою несправедливість.

Опісля Жак з піднесеною головою поволі повернувся в клясу. Там склав книжки і написав до директора школи кілька слів, що через родинні справи мусить вернутись до батьків. Тоді спокійно перейшов подвір'я, сторож відчинив двері, і Жак зник.

Всі остовпіли. Це перемога чи невдача? Усі відчували, що надто поспішилися, що надто суворо повелися з давнім другом і добрим товаришем. Проте, не бракувало й таких, що в Жаковій утечі бачили доказ його провини.

— Він завжди був відважний. Чому ж це він так швидко відступив? Чому не заперечував? Його втеча — признання у провині.

Що ж робив тоді малий Юда? Заховавсь у спальні з своєю ганьбою й розпукою і впав навколішки. Благав Господа Бога направити все лихо, покарати його за його вчинки. Залитий сльозами, бажав спокутувати цей свій найновіший проступок. З розпуки товк головою об стіну і кривавив своє обличчя.

Таким застав його малий Марс. Марс шукав Андрія всюди, бо не бачив його при вечері. Щоб якось виправдатись, Андрій сказав, що впав із сходів. Марс притьмом побіг до аптеки й привів медичну сестру. Вона приклала Андрієві компрес і зробила перев'язку. Малий Марс сповістив хлопців про Андрієву пригоду, і Андрій не мусів слухати розмов про Жака.

Але на другий день приятель Жакових батьків, де хлопець мешкав, прийшов до директора школи. Він бажав дізнатися, чому Жак не хоче й слухати про школу, а також повідомив, що Жак уночі небезпечно захворів.

Директор допитував учнів, чому Жак покинув школу, але ніхто не міг йому нічого вияснити. Малий Марс, якого допитував директор між першими, зразу ж побіг до Андрія з новинами. Розповів про несподівану недугу Жака і закінчив так:

— Це докори совісти! Це ганьба його мучить..

Але Марс не докінчив своїх міркувань, бо його здивувала поведінка Андрія. Андрій швидко зірвав з себе перев'язки, вискочив з ліжка і в одну мить зодягнувся. На запит Марса, куди він збирається, відповів поважно:

— Я зробив зле, і я це направлю! Іди й скажи всім товаришам від мене, що Жак — найчесніший хлопець на світі! Скажи їм, що я це заявляю!

(Закінчення буде)

(Пояснення на стор. 8-ій внизу)

Осип ЗАЛЕСЬКИЙ

ЧИ ТВАРИНИ ДУМАЮТЬ?

Не один з наших читачів певно цікавиться, чи тварини вміють думати. Знаємо з власного досвіду, що наші песики або котики пізнають нас, своїх господарів, що вміють самі знайти дорогу до дому, де живуть, знають, де стоїть їхня мисочка з їжею, або той куток, в якому їм призначено спати. Голуби вертаються до свого голубника, хоч їх ніхто туди не кличе і не показує дороги. Те саме роблять інші домашні птиці — кури, качки, гуси. Не важко догадатись, яка цьому причина: їм допомагають нюх, зір і слух.

Але не так легко пояснити мандрівки птахів, які відлітають у вирій і вертаються звідти. Не легко зрозуміти, як це діється, що вони знаходять свої гнізда, покинуті восени.

Відомо, що і тварини мають мозок і нерви, але розуму, як людина, не мають, і про складніші та поважніші справи не вміють думати. Зате вони мають те, що наука називає „інстинкт". Що таке інстинкт? Це вроджена здатність орієнтуватися в тім, що тварин оточує, і поводитися якраз так, як цього вимагає потреба. Наприклад, інстинкт збереження життя наказує тварині кожночасно втікати чи ховатися від небезпеки. Інстинкт каже тваринам, яка пожива їм корисна, а якої треба уникати.

І в людини є залишки інстинкту. Новонароджене немовлятко ще не має жадного розуму ні досвіду, а вже шукає устами материнської груді, немов знає, що там є для нього пожива — молоко, і вміє його ковтати, хоч цього ніхто його не вчив. Отож, пояснюємо собі, що завдяки інстинктові ластівки, журавлі, дикі качки й гуси, а в Україні ще й лелеки, соловейки та інші перелітні птахи знаходять собі дорогу на південь, у теплі країни, а потім знову на північ, у свою батьківщину.

Про це можна розказувати дуже багато, але я тепер подам лише один приклад тваринного інстинкту у бджіл. Бджоли живуть здебільша в пасіках, де є кілька або й куди більше вуликів. У кожному вулику живе від десяти до двадцяти тисяч бджіл. У вуликах вони мають комірки з воску і тут складають мед, а також поживу для своїх діток — пилок з квітів. Бджілки-робітниці збирають з квітів солод-нектар і переробляють його в шлунках на мед. Однак, щоб мати мед, треба знати, де цвітуть квіти, що в своїх келехах мають солод-нектар. Шукають їх бджілки за допомогою інстинкту.

Життя бджіл досліджував довгі роки німецький учений-природознавець Фріш. Він і описав, як бджілки одні одним дають знати про місце, де ростуть медоносні рослини.

Ось одна бджілка вилетіла уранці з вулика, полетіла в сад чи в поле, і їй пощастило знайти квіти з нектаром. Вона не збирає нектару, а швидко вертається до пасіки, щоб повідомити посестер з свого вулика. Та говорити вона не вміє, тож „розповідає" про це відповідними рухами тіла. Ці рухи назвав Фріш „бджолиним танком". Якщо нектар є недалеко від вулика, бджола кружляє навколо і виконує „навколишній танок". Побачивши її, бджоли вже знають, в чім діло, вилітають із вулика, кружляють недалеко від нього і натрапляють на квіти з нектаром.

Якщо ж нектар десь подалі від вулика, то бджола починає „хвостовий танок": цілим тільцем робить у повітрі рухи вперед і назад, а задньою частиною тіла повертає то наліво, то направо. Рух наперед указує напрям, куди мають летіти бджоли. Але як же повідомити, як далеко до місця, де можна знайти нектар? Якщо, наприклад, медоносні квіти ростуть завдальшки в 100 метрів (110 ярдів) від вулика, то бджілка за 15 секунд виконує 9 - 10 рухів наперед і назад. Коли ж віддаль більша, то її рухи повільніші. Отак скорістю рухів „хвостового танку" бджілка-розвідувачка повідомляє посестер, на якій віддалі треба шукати нектару.

Учений дослідник так добре вивчив цю „мову" бджіл, що, спостерігаючи „хвостовий танок", сам знаходив мед, який без його відома підкладали тут і там його співробітники.

П о я с н е н н я - с л о в н и ч о к: г о л у б — pigeon, dove, **вирій** — теплі країни, куди відлітають птахи на зимівлю; **м о з о к** — brain; **з д а т н і с т ь** — capacity, ability; **г р у д ь** — breast; **ш л у н о к** — stomach; **р о с л и н а** — plant; **с п о с т е р і г а т и** — уважно придивлятися (to observe, to watch).

ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ

Хто з вас скаже, скільки треба дахівок на цілий дах розміром 50 квадратних ярдів?

— Я скажу!

— Скільки ж ?

— Ні одної дахівки не треба, бо ви сказали, що дах цілий.*

---

* Цілий — це не пошкоджений, не зруйнований. Тут треба було сказати — увесь дах.

ПОЯСНЕННЯ ДО „ХОВЗЬКОЇ СТЕЖКИ"

(Сторінка 6-7)

П о я с н е н н я - с л о в н и ч о к: к а ш т а н — дерево (chestnut); **м о р с ь к и й п р и б і й** — tidal wave; **ґ р и м а с а** — штучний вираз обличчя (grimace, wry face); **н і к ч е м н и й** — підлий (worthless, ignoble); **б у р с а** — житловий будинок для учнів при школі (dormitory); **с т о р о н и т и с я** — держатися збоку, уникати когось (to stand aside, to avoid); **М а р с** — бог війни в поганській релігії римлян; **з б е н т е ж е н н я** — зніяковілість, непевність (embarrassment); **г и д к и й** — відразливий, противний (disgusting); **п р о с т о д у ш н и й** — наївний (naive); **к р и х к и й** — ламкий (brittle, fragile), тут: нетривкий, слабкий; **б е з г л у з д я** — нерозум, глупота (absurdity, stupidity); **з н е с л а в и т и** — зганьбити когось, збезчестити (to dishonour).

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

ГОЦА ДРАЛА

Коло Гоциної хати
Лопухи ростуть листаті.

Гоца Драла добре дбала —
Все по два листки зшивала.

От намети вже готові —
Буде табір у діброві.

Он у першому шатрі
Квартирують комарі.

Поруч в другому шатрі
Павучки-штукарі.

А у третім край ріки
Розмістилися жучки.

Та, на лихо, до діброви
Причвалали дві корови.

Перша біла, друга краса,
На новацьку зупу ласа.

З'їли табір з лопухів,
Розігнали новаків.

„Не журіться! — Гоца Драла
Все новацтво потішала. —

Рік мине — короткий час,
Табір буде знов у нас!

Ідіть додому — в ліс чи в поле
І збирайтеся до школи!"

Микола ПОГІДНИЙ-УГОРЧАК *Ілюстрація Е. КОЗАКА*

ДОКТОР КУКУРІКУ

Маленька Леся мала кирпатого носика, веселі карі оченята, і завжди любила сміятися. Треба чи не треба, її оченята завжди грали веселощами. Одного тільки вона не любила — рано вставати. Тоді її личко хмурилося, оченята заливалися сльозами, а губки надувалися.

Одного дня матуся пішла до міста на торг і принесла відтіля птицю з червоним гребінцем та бородою. Леся зразу зацікавилась і запитала:

— Матусю, скажіть мені, що це за така дивна птиця?

— Це доктор Кукуріку! Він дуже мудрий і вміє лікувати, — сказала матуся.

— А що він лікує? — спитала Леся.

— Він лікує різні недуги, а найбільше таку, що зветься „лінощі".

— А що це за недуга „лінощі"? — знов спитала Леся. Вона вперше почула таке слово. Матуся сказала:

— Лінощі — то така недуга, що напастує старих і молодих, але не минає також і діток. Найбільше чіпляється тих, що не хочуть нічого робити.

— А що ж вони тоді роблять, як нічого не роблять?

— Сплять, моя Лесечко — так сплять, як це ти любиш уранці і тому завжди спізняєшся до школи, і нічого в тебе немає в порядку.

Леся не любила цього слухати, тож відразу звернула розмову на щось інше.

— А як же ця птиця лікує, як вона тільки птиця?

— Побачиш і почуєш завтра вдосвіта, коли вона наробить на подвір'ї метушні.

Це зацікавило маленьку Лесю, і вона подивилася на маму здивованими очима. З думкою про доктора Кукуріку поклалася в ліжко і попросила матусю ще щось розказати про нього. От матуся й почала:

— Це було дуже давно, ще тоді, як Бог створив перших людей — Адама та Єву. Господь наказав їм познайомитися з різними звірятами, дати їм прізвища, і кожному з них призначити якісь обов'язки, якусь роботу.

Перший прийшов кінь. Адам сказав йому: „Ти будеш зватися конем і маєш помагати людині в праці".

Корові Адам сказав: „Ти маєш давати людям молоко, щоб вони могли годувати своїх діточок".

Прибіг песик Бурчик, тож Адам сказав і йому: „Ти пильнуватимеш людського майна і розважатимеш дітей".

Врешті прийшла черга на домашню птицю. Першою прийшла курка, і Адам наказав їй: „Ти

маєш нести людям яєчка". А до качки й гуски промовив: „Ви будете постачати м'яке пір'я людям на подушки, щоб вони по тяжкій праці могли м'яко й тепло спати".

І так Адам призначив кожному якийсь обов'язок. Тоді він помітив ще одну птицю, що чомусь трималася здалека. Птиця була прибрана в різнокольорове пір'я, що так і грало райдугою. Адам закликав її до себе і сказав:

— Ти будеш зватися у нас півнем. Я дам тобі дуже важливу роботу: кожного ранку будитимеш усіх до праці.

Як півень це почув, дуже втішився і з радости заспівав на ввесь голос: ку-ку-рі-ку!

Адам усміхнувсь і сказав:

— Отак і треба! Ти маєш сильний і гарний голос. Тебе всі почують. Кожного ранку співатимеш тричі, щоб ніхто не міг сказати, що тебе не чув.

Наприкінці Адам поблагословив усіх тварин і вже хотів був відходити, але красунь півник зупинив його і запитав:

— Скажи, будь ласка, чи люди мають мене слухати?

— Усі мають тебе слухати, бо всі мусять працювати! — сказав Адам. Півник був з цього ду-

же задоволений. Цю роботу він виконує і до сьогодні.

Маленька Леся, мабуть, цього вже не чула. Їй так сподобалася історія про доктора Кукуріку, що вона зразу його полюбила і, мріючи про нього, заснула твердим сном. А матуся, щоб її не розбудити, підвелася тихцем із стільця і пішла в кухню кінчати свою роботу .

Маленькій Лесі снилося щось дуже цікаве, бо вона усміхнулася крізь сон і вимахувала рученятами. Їй, певно, ввижалося, що в неї виросли крила і вона може літати, куди захоче. І Леся напевно полетіла б, якби раптом не обізвався півень і не заспівав з усієї сили: ку-ку-рі-ку!

Леся розплющила оченята. Що це, може їй причулося? Але ні, раптом знову на ввесь голос закричало щось: ку-ку-рі-ку!

Тоді Леся зірвалася з ліжка, глянула у віконце, але нічого особливого не побачила. Їй знову заманулося трошки поспати. Та тільки поклалася вона на постіль, як третій раз з усієї сили заспівало: ку-ку-рі-ку!

Леся злякалася, зірвалася на ноги й побігла до матусі.

— Матусю, збирайтеся скоріше, бо доктор Кукуріку вже тричі озивався!

Матуся всміхнулася, взяла Лесю на руки й піднесла до вікна. З городу повіяло пахучим повітрям. Маленька дівчинка вперше побачила чарівний ранок і ясне сонечко, що золотим обручиком почало висуватися з-за обрію. Та це ще не все, що побачила Леся того ранку. Вона обмилася, одягнулася, помолилась і, коли вийшла на подвір'я, то вже сама не знала, що й казати.

На подвір'ї все ожило, заворушилося і зчинило гамір. Доктор Кукуріку не тільки вибив із сну маленьку Лесю, але й розбудив усе довкола.

Кури вибігали із своїх курників і кричали: ко-ко-ко! Каченята, хитаючись на коротких ніжках, повторювали безперестанку: ках-ках-ках! Гуси поважно ґеґали, а індики булькотіли своє ґлю-ґлю-ґлю! Песики гавкали, кози мекали, свинки кувікали, корови мукали. А доктор Кукуріку з повагою походжав і до всього приглядався.

Дуже, дуже раділи пташки-щебетушки. Вони радісно стрибали по кучерявих зелених гілках і виспівували чарівними голосами, як знали й уміли. Були там і сірі горобчики, і співучі чижики, і метушливі шпаки. Все живе раділо й веселилося, зустрічаючи золоте сонце.

Та найбільше раділа таки маленька Леся. Тепер вона вже мала час усе доладу зробити: свою кімнатку впорядкувати, своє ліжечко застелити, свої лялечки рядочком поставити, свої книжечки в торбинку поскладати і вчас піти до школи, щоб чогось доброго навчитися.

Виряджаючи в школу Лесю, матуся всміхнулася, поцілувала доню у великі оченята й подумала собі, який то великий отой доктор Кукуріку!

Р. ЗАВАДОВИЧ

МИНУЛА ДОЗВІЛЛЯ ВЕСЕЛА ПОРА...

Прощає вакації вже дітвора —
До книжки, до школи, до праці пора!
Вертаються в місто Оксанка й Андрій
Із повним серденьком спогадок і мрій.
Матусю в крамницю веде вже Петро
І там вибирає хороше перо,
Таке, що задачу напише як стій
І „хляпа" не буде ніякого в ній.
А Вірка придбала ґумок щось аж шість
Школярським помилкам на страх і на злість.
Оленка, дбайлива й метка, як усе,
Букварика меншій сестричці несе:
— Це „м", а це „а", а докупи є „ма" —
Учись, то читатимеш казку сама!
Граматику пальцями тисне Павлусь:
„Не думай, що, може, тебе я боюсь!
Не думай, що носа мені ти утреш!
Утер я рахункам, утру тобі теж!"
Минула дозвілля весела пора,
І радо до школи спішить дітвора.

Пояснення-словничок: спогадка — спомин (remembrance); „хляп" — чорнильна пляма (blotch); помилка — error; докупи — разом (together); утерти носа — когось засоромити, перемогти; дозвілля — вільний час, відпочинок (leisure).

БОЖА ПРЕМУДРІСТЬ

Хоч би все небо папером було,
Хоч би все море чорнилом було,
Зорі б на пера всі перекувать,
Янголи б сіли тим пір'ям писать,
То не списали б. — так мудрий прорік, —
Мудрости Божої ввік.

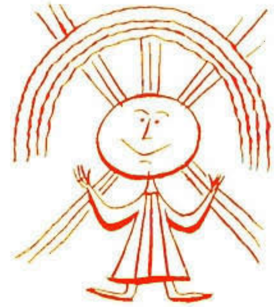
Іван Франко

Проректи — промовити урочисто.

Пояснення-словничок: з задертим догори носом (snub-nosed, pug-nosed); торг — продаж і купівля; напастувати — нападати, дошкуляти (to attack, to assault); райдуга — веселка; напружено — з великою увагою (attentively); заманутися — захотітися (to feel some desire); обруч — hoop; обрій — небосхил (horizon, sky-line); гамір — гармидер (noise, tumult); вибити із сну — перервати чийсь сон (to interrupt somebody's sleep); чижик — пташка (siskin, green-finch).

ВЕСЕЛОЧКА

СТОРІНКА ДЛЯ МАЛЯТ

ГОРОДЧИК

(Ілюстрація Ю. Козака)

Раз гуртом скопали діти
Грядочки,
Посадили розмаїті
Квіточки,
І красольку, і гвоздичку,
І майран,
А Оленка невеличка —
Баклажан,
І морківку, і квасольку,
І буряк,
І рожеву барабольку,
Й пастернак,
Ще й цибульку повтикала
У кутку,
І капусту посадила
О-от таку!
Потім діти жартували:
„Піде дощ —
Буде в нашої Оленки
Добрий борщ!"

К. Перелісна

Пояснення-словничок: красоля, гвоздика, майран — назви квітів; баклажан — рід городовини (egg-plant, aubergine); пастернак — farsnip.

ГОСПОДИНЯ

Я господиня!
Городець я маю.
Тут виросла диня,
кавун поспіває.

Малі огірочки
сховались від мене:
присіли рядочком
під листя зелене.

А це солоденькі
стручечки гороху.

Підходьте швиденько,
усім дам потроху.

Г. Чорнобицька

БІЖИМО У САДОК

(Ілюстрація Б. Божемського)

Біжимо у садок
до кущів малини!
Нарвемо ягідок
за одну хвилину.

Нарвемо в козубок!
Не багато труду,
а з оцих ягідок
нам киселик буде.

Г. Чорнобицька

Пояснення: козубок — малий козуб, кошик з кори (bast-basket); киселик або кисіль — dessert of fruit.

ХТО ВИПРАВИТЬ КАТРУСИНУ ПОМИЛКУ?

Був собі тато, і була собі мама, і мали вони три доні: Марусю, Ганнусю і Катрусю.

Маруся ходила до школи, Ганнуся — до садочка, а Катруся вдома бавилася ляльками. Раз вона сказала сестричкам:

— Тепер я наймаліша, то бавлюся вдома. Але як стану великіша, то також піду до школи.

Маруся й Ганнуся засміялися.

— Ой, як вона смішно говорить!

Катруся надула губки, трішки подумала і сказала:

— Не смійтесь! Я попрошу маму, і вона навчить мене говорити несмішно!

Мама була у сусідній кімнаті й чула розмову своїх доньок.

— Справді, не смійтеся з неї! — промовила. — Вона менша від вас — і, взагалі, між нами найменша. Ти, Ганнусю, від неї більша, а ти, Марусю, між сестричками найбільша. Розмовляйте частіше з Катрусею й поможіть їй добре навчитися рідної мови.

— Добре, матусю! — відповіли дві старші дівчинки.

Катруся всміхнулася:

— Ага, я вже знаю: треба казати не **маліший**, а менший, і не **великіший**, а більший. Як я буду більша, то навчусь **добріше** говорити.

Маруся й Ганнуся вже не засміялися, лише хіхікнули.

— Ану, виправте її! — сказала мама.

Чи ви, дітки, вміли б виправити Катрусину помилку? Спробуйте!

Роляник

СНІДАНОК

Наша Дарка куховарка
клопоталася ізрання,
усього приготувала
чемним дітям на снідання.

Киці-миці — два оладки,
лялі — ложечку салатки,
а пухнастому ведмедю
подала до чаю меду.

Дітоньки не пустували,
солоденьким ласували,
ягідками закусили.
Чом і нас не запросили?

Л. Гадай

Пояснення - словничок: оладка — печиво, подібне до пампушки (fritter); ведмедю — тепер частіше: ведмедеві.

Олександер ОЛЕСЬ

Ілюстрації П. АНДРУСЕВА

ВОДЯНИЧОК

Друга частина.

I

Під ранок вже Іван не спав,
Усе роздумував: чи стане
Гачків на щук, на коропів
І чи в селі він їх дістане.

„А як же буде з Жабеням?
Щоб знов не трапилось те саме! —
Я справлюсь з жабами й тепер,
Але чи впораюсь з вужами?

Чи буде хмиз десь поблизу
Та і в якому буде стані?
А що, як буде мокрий він,
А що, як сил дійти не стане?"

Такі думки вже не дадуть
Коротку ніч як слід доспати,
Та інші радісні летять
З турбот Івана визволяти.

З годину пішки відсіля,
В долині тихій між горбками
Синіє озеро здаля,
Немов посріблене рибками.

Туди вітри не залетять,
Не розгойдають хвиль на ньому.
На варті верб ряди стоять,
Пильнують тишу нерухому.

Нема людських стежок сюди
Ні хлібороба, ні рибалки —
І ждеш, що випливуть з води
Вінками вквітчані русалки.

Сюди у нічку весняну
Летять думки рибалки Йвана —
Недурно він не має сну,
Недарма він не спить до рана.

II

— „Вставай, маленьке Жабеня,
Надворі вже сіріти стало!" —
Але будити хлопця став Іван,
І Жабеня схопилось, встало.

І ось вони полями йдуть —
Веселий ранок їх вітає,
Бджілки, прокинувшись, гудуть,
На скрипці жайворонок грає.

Овес, пшениця та жита
Заслали поле килимами —
На них ростуть волошки, мак,
Ромен, дзвіночки з сокирками.

Ось і дійшли. Під очерет
Нечутно крадуться, сідають,
Переглядаються без слів
І тихо-тихо „закидають".

— „Тягни!.. Тягни!.. Та засікай!"
Іван схвильовано шепоче.
— „Ще рано! Важко відсікти,
А вдруге взятися не схоче".

— „Таж поплавок уже в воді!" —
Кричить Іван напівсердито,
Та вже вудилище щось гне
І рве із рук несамовито.

— „Це короп! Знаю наперед!
Дивись — далеко не пускати!
Пильнуй, затягне в очерет,
То як тоді його дістати?"

І довго ще вони удвох
Завзято коропа „водили":
Мале скакало Жабеня,
Трусивсь Іван, немов без сили.

Як смачно снідалося їм!
Які були у них розмови!
Це зрозуміє тільки той,
Хто сам ходив на влови.

III

І знов, поснідавши, вони
Вудки закинули й сховались.
Хмарини квітами цвіли
І в озері купались.

В гаях зозулі голосні
Невпинно голосили,
Лунали дятлів молотки,
Дерчав деркач щосили.

Там, де Іван і Жабеня
Сиділи за вудками,
Сорока з довгим язиком
Скакала між гілками.

Обрид Іванові цей крик,
Він грудку взяв і кинув...
Заскреготав крикливий птах,
Щось буркнув і полинув.

Коли стемніло вже кругом,
Рибалки повертались,
В сітках плотички, окунці,
Линочки викидались.

І тільки короп-дідуган
Спав тихо й нерухомо...
Пройшли луги, лісок і лан
І ось вони вже вдома.

IV

Сорока швидко навпростець
Летіла й скреготала:
— „На мене кидали грудки
За те, що розмовляла.

Я їм аж стільки віддала
Сорочої уваги
І що ж цікавого знайшла?
Ні діла, ні розваги!

Сидять і витягнуть патик
Або якусь травичку
І рідко-рідко окуня
Або якусь плотичку.

Чи це не гаяння часу?
Хіба роботи мало?
Ну, я на кпини їх взяла,
А що із кпин тих стало?

За мить з самим Водяником
Порозмовляти мушу,
Йому всю правду розкажу,
Усю розкрию душу.

Та як я викличу його?
Він все в багні брудному,
А що тут діється кругом,
Однаково старому.

Усе щось робить у воді,
Подумаєш — „порядки":
Щоб рак не берег не поліз,
Щоб пильнував нащадків.

Щоб жаби день і ніч баньки
На хмари витріщали,
Щоб, як дурні, перед дощем
Щосили верещали.

А те, що вкрав хтось Жабеня
І з ним на влови ходить,
Йому однаково, дарма,
Його це не обходить."

Аж бачить, рибка на воді
Пливе, плавцями руха;

— „Здорова, рибонько моя,
Куди пливеш, послухай!

Спускайсь на дно! Водяника
Поклич мені негайно,
А як недужий або спить,
То сповісти, звичайно."

Повітря рибка потягла
І зникла в річці швидко —
Аж чути ось Водяника,
Уже і бульку видко.

— „Чого збудили ви мене?
Яка ще там морока?" —
Бурчить сердито Водяник.
На вухо скік сорока.

Що шепотіла, з нас ніхто
Не чув, хоч пильно слухав...
Старий синів і зеленів,
Потилицю все чухав.

— „Сороко, дякую тобі
І дякувати буду,

Сьогодні ти мені з очей
Зняла немов полуду.

Тепер я знаю, що зроблю,
А що — пізніш побачиш.
А ти, Іване — присягну! —
Чи згинеш, чи заплачеш."

V

Але загляньмо хоч на мить
На річку в час північний:
Над нею ніч, мов храм стоїть,
Таємний і величний.

Свічками безліч зір тремтить,
Лямпада-місяць світить,
І дим з кадил землі летить
Під баню з оксамиту.

Не спить, замислилась земля,
Злилася з небом наче,
Але прислухайтесь здаля —
Хтось, наче чайка, плаче.

То вийшла, ніби тінь, з глибин
Водяничкова мати.
Здається їй, що прийде син
Матусю викликати.

Іде по березі вона,
В траві, в кущах шукає,
Як чайка квилить жалібна —
А сина все немає.

Якісь благання-молитви
Складає серед ночі,
Припавши ніжно до трави,
В сльозах вона шепоче:

— „Ох, травонько, благаю я:
Скажи мені, миленька,
Чи не лежала тут моя
Дитиночка маленька?

Чи чула ти в пітьмі нічній,
Як хтось маленький плаче,
Чи не топтали килим твій
Чиїсь ніжки дитячі?

Ох, зоре, місяцю ясний,
Вам все із неба видко:
Скажіть, де спить синочок мій,
Чи вернеться він швидко?

Чи він лежить на кушірі
У річці чи ставочку,
Чи в темнім лісі, чи в норі —
О, бідний мій синочку!..“

Та все мовчало навкруги,
Завмерли трави й лози,

Лише крізь сон на береги
Губили верби сльози.

Вже й сліз нема . . . Встає вона
І тихо йде у воду,
А ранку пісня весняна
Вітає вже природу.

VI

МАНІФЕСТ:

Я, Водяник число 107,
Васаль царя морського,
Що дідом є моїм,
Що рід веду від нього,

Даю вам цей наказ,
Мої раби й піддані,
Щоб ви в тривожний час
Були мені слухняні.

Готуйтесь у похід,
Відбудьте славні марші —
Вам вклониться нарід
І всі мужі найстарші.

Чого й куди йдемо,
Ніхто не мусить знати,
На те ми й живемо,
Щоб дурнями вмирати.

Князь Водяник 107
Усім, усім, усім!

VII

Неначе блискавки,
Летять з наказом щуки . . .
Щоб військо водяне
Збиралось без принуки.

Наказ — велика річ:
Ледь світ готові лави.
Всі просто рвуться в бій
На полі чести й слави.

Ось вийшов Водяник
І гульк в шапляк з водою,
Насилу він вмістивсь
З своєю бородою.

Як тільки підняли,
Розлігся марш бравурний,
І рушили в похід
Веселі та безжурні.

VIII

А де ж Іван та Жабеня?
Іван справляє бочку,
А з дітьми Жабеня мале
Купається в ставочку.

Глибокий став, і мало хто
Далеко відпливає.
Ковбані там такі страшні,
Що кожний обминає.

Але сьогодні гарно так
І весело і мило —
Грицькові, синові вдови,
Хвальнутись закортіло.

Пливе, ковбаню переплив,
Веселий голос чути . . .
Та щось неначе сталось з ним,
І він почав тонути.

—„Рятуй! Рятуйте!"—разляглось,
Махнув ще раз рукою,
Немов прощаючись навік,
І зникнув під водою.

Було далеко Жабеня,
Та бачило чи чуло
І, в чім стояло, в чім було,
В тім з берега стрибнуло.

Мовчали хлопці, як німі,
Стояли, як закляті . . .
Нема ні сина удови,
Не видно й Жабеняти.

— „Обидва згинули навік . . . —
Промовив хтось з журбою, —
Вони втонули, їм дарма —
Що ж буде з удовою?"

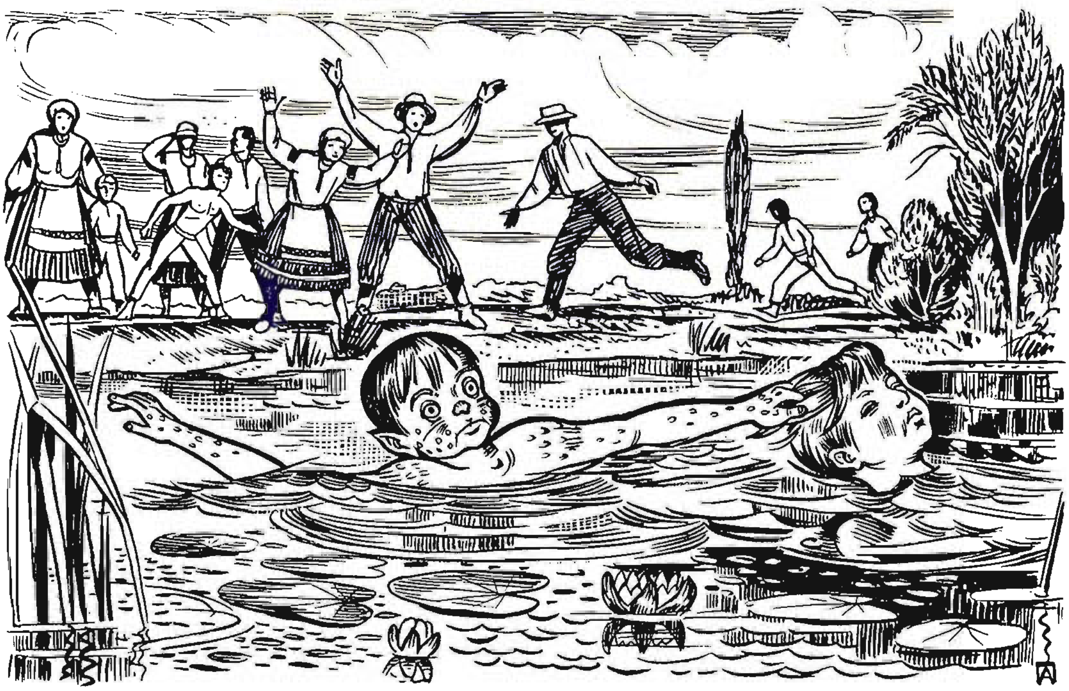
Аж ось і мати вже біжить,
Від когось там почула . . .
Ламає руки, в груди б'є
І впала, мов заснула.

В цю мить ізвідкись Жабеня
Поверх води взялося,
Пливе щосили і Грицька
Тримає за волосся.

Уже на березі вони . . .
Вже й люди позбігались,
Прийшла до пам'яті вдова —
Всі три живі остались.

А Жабеня із рук до рук,
Неначе м'яч, літало.
Не полічити, скільки уст
Його поцілувало!

(Закінчення буде)

ПЛАСТОВА ЗАРАДНІСТЬ

(Ілюстрація Ю. Козака)

Комендант нашого вакаційного табору не раз казав, що таборування — це не дім. Треба самому все робити, а коли чогось забракне, треба вміти собі зарадити, а не розпачати.

Добре говорив пан комендант — дуже добре навчав нас про пластову зарадність.

Одного дня випала мені з Олегом черга варити обід. Йшло нам усе дуже справно, певно й мама так не зуміла б. Варили ми макарони, і треба було їх процідити. Але ніякого ситка ми не мали.

— Мусимо цьому якось зарадити! — кажу до Олега. — Розварені макарони будуть до нічого, пропаде обід, і пропаде мій пластовий іспит з куховарства.

— Зарадь, — каже Олег. — Ти такий винахідливий. Але скоро, бо за хвилину й сліду не буде з макаронів.

— Добре, зараджу, але пам'ятай, щоб ти і панові комендантові і всім сумлінно сказав, що це я врятував ситуацію.

А рятунок я таки швидко придумав: побіг до шатра пана коменданта і вхопив його тенісову ракету.

Макарони легко і скоро вибрав з води, тільки ракета обліпилася наче клеєм, і годі було її виполоскати.

Тоді Олег теж виявив пластову зарадність — поклав ракету в казан, щоб трохи її виварити.

Виявилося, що помисел Олега був поганий. Ми обидва це зрозуміли, але пан комендант таки зовсім неслушно накричав на мене. Бо якби не моя пластова зарадність, чи не розварилися б макарони і не пропав би обід?

І як тут слухати науки пана коменданта про пластову зарадність?

Б. Д.

КНИЖЕЧКА — „МАЛЮЄМО!"

Не всі маленькі передплатники „Веселки" вміють уже читати й писати. Багато з них щойно починають учитися письма. А ось книжечка, що допоможе їм пізнавати букви й одночасно бавитися — зарисовувати рисунки кольоровими олівцями. Зветься ця книжечка „Малюємо!". На першій сторінці бачимо ангела. Біля нього велика буква А, нижче ціле слово — АНГЕЛ. Подібно на кожній сторінці. Біля букви П нарисована писанка, а біля Ц — церква. Є там і гуси, і котик, і чудова дівчинка-українка — всі аж просяться, щоб їх замалювали різними кольорами. Усіх рисунків з ведмедиком-малярем на титульній сторінці три десятки. Є на що дивитися, є що замальовувати і є з чого легко вивчити українську азбуку.

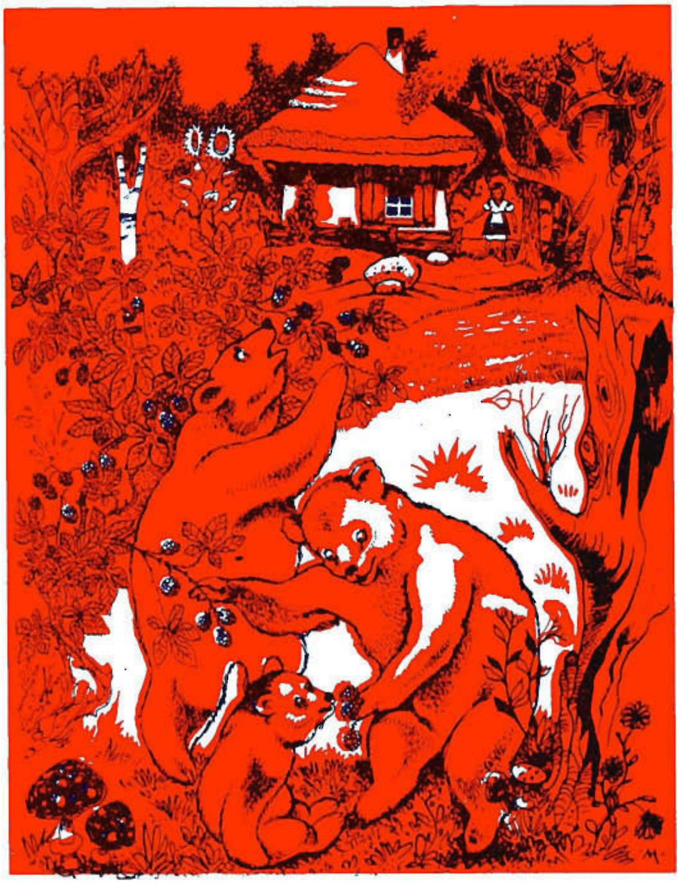
Половина всіх сторінок цієї книжечки чиста, і на них діти можуть вправлятися в писанні буков. Рисунки виконала Ліда Петруняк, а книжку опрацювала Комісія Виховного Семінару при 29-му Відділі Союзу Українок Америки в Чікаґо. Слухачі „Веселочки" і всі діти з садочків, попросіть матусь, щоб придбали для вас книжечку „Малюєбо!" Замовляти через Централю СУАмерики.

Р. З.

БАТЬКИ, ВЧИТЕЛІ, ВИХОВНИКИ! ЧИ ВИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТИЛИ „ВЕСЕЛКУ"? ЯКЩО НІ — ЗРОБІТЬ ЦЕ НЕГАЙНО, ЩОБ З НОВИМ ШКІЛЬНИМ РОКОМ ВАШІ ДІТИ СТАЛИ ЧИТАЧАМИ НАЙКРАЩОГО ДИТЯЧОГО ЖУРНАЛУ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!

С. МИТРУСЬ *Ілюстрації М. МИХАЛЕВИЧА*

ТРИ ВЕДМЕДІ Й ОКСАНОЧКА

Далеко-далеко, в лісовій глупині стояла хатка. А в тій хатці жило троє ведмедів: великий-превеликий Ведмідь-тато, трохи менша Ведмедиха-мама і зовсім маленьке Ведмежа-дитинчатко.

Гарна була зокола ведмежа хатка: з доброго дерева рублена. І всередині в хатці гарно-прегарно: чепурно та затишно.

Кожен з трьох ведмедів мав окреме ліжко, щоб у ньому спати. Велике-превелике ліжко для Ведмедя-тата, трохи менше для Ведмедихи-мами і зовсім маленьке ліжечко для Ведмежатка.

Кожен з трьох ведмедів мав окремий стілець, щоб на ньому сидіти. Великий-превеликий стілець для Ведмедя-тата, трохи менший для Ведмедихи-мами і зовсім маленький стільчик для Ведмежатка.

Кожен з трьох ведмедів мав окрему миску, щоб з неї їсти. Велика-превелика миска для Ведмедя-тата, трохи менша для Ведмедихи-мами і зовсім маленька блакитна мисочка для Ведмежатка.

Одного ранку наварила Ведмедиха-мама молочної каші на снідання. Понасипала повні миски та й поставила на столі, хай холоне.

— А тим часом, — каже, — ходімо до лісу погуляємо, ягід пошукаємо, може малина чи ожина трапиться.

Отож вийшли три ведмеді з хати і пліч-о-пліч посунули до лісу на прогулянку.

II.

А край того лісу стояла друга хатка, теж біленька та чепурненька. Жив у ній тато з мамою, і була у них маленька дівчинка Оксаночка.

Саме цього ранку вийшла Оксаночка після снідання на узлісся квіти збирати. А квітів навколо багато, та такі гарні, одна краще другої. Кивають вони до Оксаночки голівками, наче запрошують: підійди та зірви. Збирає вона їх, збирає, ні про що не думає, ні на що уваги не звертає, тільки на квіти. А сама все далі та далі в ліс заходить. А як набрала Оксанка квітів повну попередничку, то й спинилася. Глянула перед себе, а там — ліс густий. Глянула праворуч — і там ліс, глянула ліворуч — теж ліс. Озирнулася назад, ой лихо! і там ліс стіною стоїть, на неї хмуриться . . .

— І куди ж це я зайшла! І де ж це я! Мов я ніколи тут раніше не була.

Оксаночка хутко побігла якоюсь ледве помітною стежиною. Їй здавалося, що біжить вона додому на узлісся, а справді попала вона у саму глупину лісу.

Злякалася Оксаночка, затужила:

— Ой, мамусю, ой моя ріднесенька, це ж я заблудилася! Загину тепер! Як же знайти-відшукати дорогу додому?!

Та мамуся була далеко і не чула своєї донечки, а похмурий, суворий ліс — мовчав. Озирається Оксаночка на всі боки, аж ось бачить в одному місці дерева розступилися трохи і на полявині хатка чепурненька стоїть.

— Певно тут якісь люди живуть, — зміркувала Оксаночка. — Спитаю в них дороги додому. — І вона поступила в двері. Але в хаті тихо-тихо, як у вусі, ніхто не відзивається. Постукала Оксаночка ще раз, дужче, але й за цим разом відповіді не одержала.

— От горенько! — заплакала Оксаночка, — що ж я тепер робитиму?

Аж ось вітер повійнув і віконницю хитнув, а вона:

— Ри-и-ип! Рип! Ходи, дівчинко, до хати, будеш гарно спочивати.

Спробувала Оксаночка відчинити двері, а вони й відчинилися, бо були незамкнені. Стала Оксаночка на порозі та й знов питає:

— А хто тут живе? Чи можна мені ввійти до вашої хати? — Ніхто з хати не озвався, а тільки вітер вдруге повійнув та віконницею рушив, а вона:

— Рип-рип! Рип-рип! Ходи, дівчинко, до хати, будеш гарно спочивати! — Увійшла Оксаночка досередини і бачить — на столі стоїть три миски з молочною кашею. Оксаночка стомилася й зголодніла після довгого блукання в лісі, тож як угледіла кашу аж скрикнула:

— Ото як смачно дивиться на мене молочна каша! Я візьму трішки, покуштую. Багато не їстиму, лише трошечки покуштую.

І вона скуштувала каші з великої-превеликої миски, де її було найбільше. Ой-ой, гаряче! Оксаночка ледве не попекла рота. Тоді вона покуштувала каші з меншої миски, але і тут каша ще не простигла. Нарешті Оксаночка скуштувала кашки з маленької блакитної мисочки. О, тут кашка була саме така, як треба.

Оксаночка потроху куштувала та куштувала кашу і не зглядiлася, як виїла все з мисочки.

— Ой леле! як же це я виїла з мисочки всю кашу? — стурбувалася дівчинка. — Що казатимуть люди, як повернуться? — Розміркувавши, Оксаночка заспокоїлась: я певна, що ці люди добрі, вони вибачать мені, як дізнаються, як я зголодніла.

Коло столу стояли три стільці. Оксаночка сіла на найбільший, щоб почекати, поки хтось із господарів повернеться. Тоді вона попросить вибачення. Але який твердий та незручний великий стілець! Оксаночка злізла з нього і сіла на менший. Цей стілець виявився занадто м'яким. Тоді вона спробувала найменший стільчик, і він дуже припав їй довподоби.

Сидить Оксаночка на маленькому стільчику та й колишеться. Колишеться та приспівує, так колись татусь приспівував, гойдаючи її на своїй нозі:

Хи-и-иті, хи-и-иті!
Коники в житі,
Та нікому вигнати,
Тільки Микиті . . .
Хиті! . .

А стільчик: хрусь-трісь! і поламався. З нього додолу випало сидіння разом з Оксаночкою.

— Ой лишенько! — схопилася вона злякано, — що це я наробила?! — Але згодом заспокоїлася. Вона подумала: „Моя мамуся напевне дозволить мені віддати цим людям мого власного маленького гарненького стільчика". Дівчинка відчула себе щасливою, бо знала, що зможе загладити заподіяну шкоду.

Оксаночка продовжувала оглядати хату. У кутку біля вікна стояли три ліжка, чепурно заслані пасманими ряднами. Ліжка виглядали так привабно, що Оксаночку відразу схилило до сну.

— Я така стомлена, мені так хочеться відпочити, — промовила Оксаночка і полізла на велике ліжко. Подушка на великому ліжку була така висока, що дівчинка ніяк не могла покласти на неї голову. Тоді Оксаночка перелізла на трохи менше ліжко, але і тут не було зручно. Нарешті вона спробувала вмоститися на маленькому ліжечку. Ось тут було найкраще! І дівчинка солодко заснула.

III.

А увесь цей час три ведмеді гуляли собі в лісі.

— Я гадаю, що наша кашка вже прохолола, — сказав великий-превеликий Ведмідь-тато.

— То що ж! Ми можемо піти додому й довідатися, — відповіла Ведмедиха-мама. І всі вони почимчикували назад, до своєї хатки.

— Гей, а це що?! Чому це двері до хати відчинені? Хіба ти не зачиняла їх? — запитав у Ведмедихи-матері Ведмідь-батько.

— Ні, мені здається, що я їх зачиняла! — відповіла Ведмедиха-мати. — Це, певно, вітер відчинив їх.

Ведмеді увійшли до хати й підійшли до столу. Вони хотіли довідатися, чи прохолола вже їхня каша. Аж тут Ведмідь-батько як зареве страшним грубим голосом:

— *А ХТО, ХТО КУШТУВАВ МОЄЮ ВЕЛИКОЮ ЛОЖКОЮ МОЮ КАШУ?!*

А Ведмедиха-мати й собі як загука, але не таким уже страшним і не таким грубим голосом:

— *А ХТО, ХТО КУШТУВАВ МОЄЮ ЛОЖКОЮ МОЮ КАШУ?!*

А Ведмежатко й собі як запищить своїм тоненьким-претоненьким голосочком:

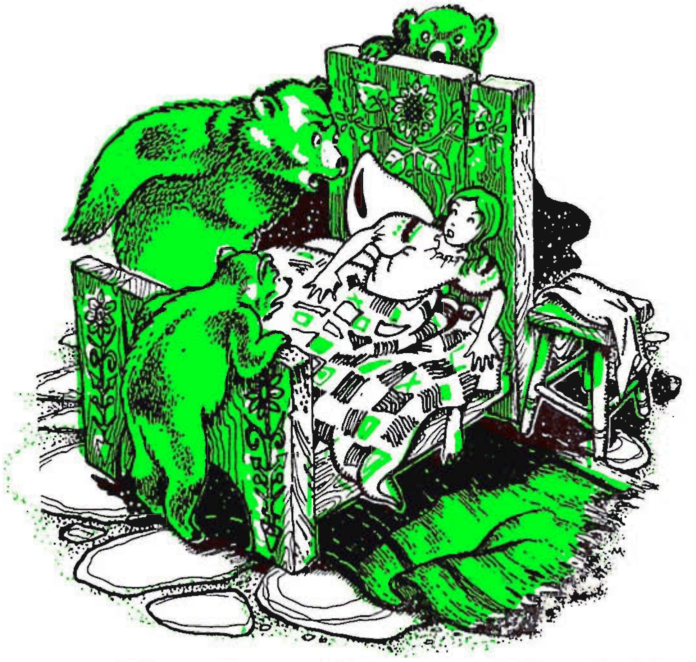
— А ХТО, ХТО КУШТУВАВ МОЮ КАШКУ І ВИЇВ ЇЇ З МОЄЇ БЛАКИТНОЇ МИСОЧКИ?!

— *ГЕЙ, ТА ТУТ ХТОСЬ БУВ, СИДІВ НА МОЄМУ СТІЛЬЦІ І ЗСУНУВ ЙОГО З МІСЦЯ!* — заревів страшним голосом Ведмідь-батько.

— *ТАК, ТАК! ТУТ ТАКИ ХТОСЬ БУВ І СІДАВ НА МОГО СТІЛЬЦЯ!* — заревла Ведмедиха-мати, але вже не таким грубим і страшним голосом.

— І НА МОЄМУ СТІЛЬЧИКУ ХТОСЬ СИДІВ! — загукало тоненьким голосом Ведмежатко.

— О, ДИВІТЬСЯ! МОГО МАЛЕНЬКОГО СТІЛЬЧИКА ЗОВСІМ ПОЛАМАНО!

Побіг тоді великий-превеликий Ведмідь-батько до свого ліжка. Глянув на нього та як загукає:

— *ТА ЩО ЦЕ ТАКЕ?! ХТО СМІВ ЛЯГАТИ НА МОЄ ЛІЖКО?! МИ МУСИМО ЗНАЙТИ ЙОГО!*

А Ведмедиха-мати побігла до свого ліжка, глянула та як загукає:

— *ХТО, ХТО НАСМІЛИВСЯ ЛЯГАТИ НА МОЄ ЛІЖКО І СТОВКТИ ЙОГО?!*

А Ведмежатко й собі біжить і гукає:

— А ХТО, ХТО НАСМІЛИВСЯ ЛЯГАТИ НА МОЄ ЛІЖКО?!

І тут воно побачило, що в його ліжечку спить маленька дівчинка.

— ОСЬ ТУТ! ОСЬ ТУТ ВОНА! — щосили загукало Ведмежатко тоненьким голоском.

Підбігли всі ведмеді до малого ліжечка, стали коло нього та як гукнуть усі разом:

— *ТАК ОСЬ ВОНО ХТО!..*

Оксаночка як прокинеться, як побачить ведмедів, як злякається!..

Ой, що ж його робити?! А далі швиденько плиг на другий бік ліжечка. Туди, де було відчинене в садок маленьке віконечко. А далі — стриб-стриб через віконечко! Виплигнула в садок та й побігла-побігла!

А ведмеді за нею, до віконечка. Кинувся Ведмідь-батько, та не пролізе у вікно. Вікно маленьке, а він товстий дуже. Тоді ведмеді до дверей. Та поки вони оббігли навкруги хати, а дівчинка вже далеко-далеко відбігла.

Біжать ведмеді, женуться за Оксаночкою. Тільки й чутно:

— Гуп-гуп! Гуп-гуп-гуп! Не втекти тобі, — кажуть вони, — від наших рук! Там бо вода стежку перетинає. Вона нам завжди ловити необачних допомагає!

Біжать ведмеді, доганяють, спіймати Оксаночку поспішають. А вона моторненько тікає, хоча вже й захекалася та стомилася. Аж гульк! — справді річечка стежку перетинає, наче ловить її, переймає.

— Ой лишенько! Що ж це воно буде?!.

Глянула Оксаночка праворуч — немає ні місточка, ні човночка. Глянула ліворуч — і там ні місточка, ні човночка. Вона тоді до річечки підбігає, ніжку у воду стромляє. Чи глибоко? Чи немає тут броду? Та річечка глибока, ніжка дна не дістає. А вона ж ще й плавати не навчилася...

— Ну, що його робити? Куди його втікати?..

Дивиться Оксаночка вже крізь сльози, аж бачить — посеред річечки гуска спокійненько на воді сидить, а голову під крильце сховала, на сонечку дрімає.

Звертається до неї Оксаночка. Просить, молить її, словами промовляє:

— Гусю, гусю, гусиночко! Візьми мене на спиночку, перевези через воду, бо нема тут містка й броду! Та зроби це швидко-швидко, бо ведмедів ззаду видко!

Та не чує гусочка. Вона на сонечку дрімає. Їй уже й гарненький сон починає снитися.

Прислухається Оксаночка, а позад неї вже зовсім близько ведмеді біжать, ногами тупотять, її, Оксаночку, доганяють.

— Гуп-гуп! Гуп-гуп-гуп! Не втечеш ти від наших рук. Доженемо! Впіймаємо!! — гукають вони.

Гірко заплакала Оксаночка, стоячи на березі. Рясні слізоньки в жменьку збирає й до гусочки промовляє:

— Чи ти чуєш, гусиночко? Чи ти чуєш, ріднесенька? То ж ведмеді гупотять! То ж вони за мною, за Оксаночкою, женуться! А всі вони страшнющії. А всі вони на мене злющії. І кожен у жахливому волохатому кожусі! Бррр!!.. Ой, не буде вже більше Оксаночки у моєї матусі! Це вже вони впіймають мене: не втечу я звідси!..

Ще дужче заплакала Оксаночка. Та тут гусочка прокинулася. Почула вона, як гірко ту-

жить-плаче дівчинка. Хутко припливла вона до берега та й каже:

— Сідай на спинку швиденько, то я перевезу тебе гарненько.

Сіла Оксаночка на гусочку. Гусочка пливе, а Оксаночка ручками гребе, як тими весельцями. Це вона гусочці допомагає. Попливли вони моторненько та й річечку перепливли.

А тим часом троє захеканих ведмедів прибігло до річечки. Зирк! — а Оксаночка вже на тім боці. А вони ж плавати ще не навчилися. Гай-гай!.. От і не впіймали Оксаночки!

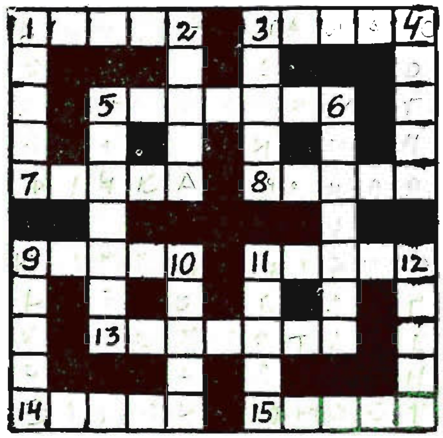
Потупцювали ведмеді на березі, потупцювали. Поскребли свої потилиці, поскребли. А потім і повернулися до своєї хати ні в сих ні в тих — із порожніми руками.

А Оксаночка побігла собі стежечкою далі й прибігла до своєї маленької хатки на узліссі. І прибігла саме вчасно, бо її мамуся щойно вийшла з хати на двір гукати Оксаночку обідати.

Пояснення-словничок: **рублена хата** — хата, побудована „в зруб", тобто колоди стін сполучені так, що в рогах хати вони покладені навхрест; **чепурний** — дбайливо прибраний, дбайливий (neat, good looking); **насипати** — тут: наливати (to pour); **ожина** — чорна ягода на колючих кущах, росте дико (black berry); **пліч-о-пліч** — один поруч одного, лавою (shoulder to shoulder); **узлісся** — край лісу (border of the forest); **попередничка** — запаска, фартушок (apron); **глупина** — темнота, темінь (darkness); **полявина** — галявина, відкрите місце в лісі (glade); **угледіти** — побачити; **зглядітися** — спостерегти, зауважити; **Ой, леле!** — оклик: ох лихо мені, ох горе!; **рядно** — накривало з грубого полотна; **привабний** — приманливий, спокуслнвий (attractive, tempting); **почимчикувати** — швидко піти; **прокинутися** — проснутися, збудутися (to wake up); **плиг** — стриб, скік (to jump).

РОЗГАДАЙМО!

ХРЕСТИКІВКА

По горизонталі:

1. Козацький слуга, зброєносець
3. Крик, шум
5. Мотиль, наприклад, капусниця (здрібніло)
7. Потічок, струмок
8. Довгоногий болотяний птах
9. Ріка в Африці
11. Боротьба, змагання країн
13. Разок коралів
14. Постанови, розпорядження держави
15. Страва з яєць

По вертикалі:

1. Американські гроші
2. Високі гори в Азії
3. Історичне місто в Західній Україні
4. Сто
5. Велике озеро в Північній Америці
6. Літнє свято у наших предків
9. Розпорядження, команда
10. Славний український галицький князь
11. Прилад у човні гребти воду
12. Посередник, представник якоїсь фірми

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ ц. р.: **ЩО ЦЕ?** а) пИріг-пОріг; б) світло; в) гриб; г) комар; ґ) їжак. **АКРОСТИХ ЛЕОНІДА ГЛІБОВА:** Морква. **ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА:** Ведмідь. **ДИВНІ БУДИНКИ:** Трамвай.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XXXI: У ВОЛОВІЙ ШКУРІ

CHAPTER XXXI: INSIDE A STEER'S SKIN

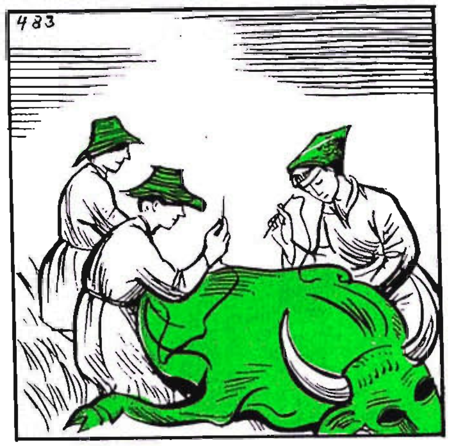
По раді полковник Кривоніс довго розмовляв з Богданом.

Colonel Kryvonis and Bohdan continued their conversation long after the meeting was over.

Уранці Данчик приніс Богданові цілу шкуру вола з головою, рогами та хвостом.

In the morning, Danchyk brought a steer's skin for Bohdan — with head, horns, tail and all.

— Хлопці, позшивайте шкуру на череві й ногах! До вечора все мусить бути готове! — розпорядився Богдан.

"Sew up the belly and the legs, fellows! By nightfall everything must be ready!"—commanded Bohdan.

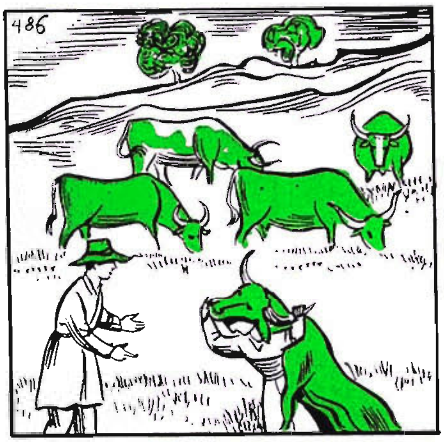
Надвечір Потап, передягнений за пастуха, стояв перед Галицькою брамою львівської фортеці.

Late that evening, Potap, dressed as a shepherd, stood before the Galician gate of the Lviv fortress.

— Мій пан, шляхтич Валіґура, дідич з Підборець, дарує місту п'ять волів! — загукав голосно Потап.

"My lord, Squire Valigura, landlord of Pidbirtsi, is offering five steer to the city!"—called out Potap in a loud voice.

— Вони пасуться недалеко в балці, щоб козаки не бачили. Як смеркне, прижену до брами!

"The oxen are greasing in a nearby valley to avoid being spotted by the Kozaks. When it gets dark, I'll fetch them to the gate!"

(Продовження буде)

(To be continued)